

УДК 76.03/09

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ АДВЕНТ-КАЛЕНДАРЯ ЯК ОБ'ЄКТА ДИЗАЙНУ

БОРИСОВА Світлана

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
Старобільськ, Україна

svitlana.borysova@gmail.com

Подано результати аналізу особливостей проєктування адвент-календаря як аркушевого або комплектного видання, що обіймає елементи зворотнього відліку часу до ключових зимових свят (дня святого Миколая, Різдва, Нового року, в залежності від усталених традицій) і різноманітні доповнення з метою організації дозвіллевої діяльності, переважно внутрішньо сімейної. Проєктування адвент-календаря має враховувати не тільки реалізацію первісної функції відліку часу, але й сучасні реалії (характеристики цільової аудиторії, стереотипні візуальні уявлення, символічне навантаження кольорів, пануючі графічні стилі).

Ключові слова: календар, адвент-календар, проєктування, аркушеве видання, комплектне видання.

ВСТУП

Календар як друковане видання, що обіймає перелік днів року з поділом на тижні й місяці і допомагає керувати часом, планувати й організувати діяльність, є досить складним видом видання і одночасно об'єктом проєктування графічного дизайнера. Адвент-календар фактично є формою організації обчислення зворотнього відліку часу до свята Різдва Христового, а для українського ринку – відносно новим аркушевим або комплексним виданням для організації культурної дозвіллевої діяльності (родинної, класної, групової) при об'єднанні в групу людей за різними формальними і неформальними ознаками.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Адвент-календар вважається культурним феноменом, що зародився в середовищі німецькомовної спільноти впродовж XIX століття для ілюстрування часу, що залишився до пришествя (від лат *adventus* – пришествя, назва передріздвяного періоду) з метою підкреслення особливої атмосфери свята. Найбільшого поширення адвент-календарі набули на території Європи (особливо Німеччини і Великої Британії) і в США. Сучасні західні адвент-календарі пройшли шлях становлення від *hand-made* продукції без застосування особливого декорування з явно вираженим релігійним змістом через пошуки цікавої графічної форми і змісту зображень із залученням професійних художників [1] до широкої номенклатури комплексних об'єктів

дизайну (видань) зі світським змістом, виконаних професійними дизайнерами, не тільки з метою організації дозвіллевої внутрішньої сімейної діяльності, але й з метою стимулювання продажу продукції різного типу: іграшок, солодощів, косметики тощо.

Сучасні українські адвент-календарі є запозиченням із західної традиції. Відповідно, вони пройшли незначний шлях становлення і як об'єкт дизайну потрапили відразу на етапі комерціалізації, оминаючи попередні етапи розвитку, що призвело до різних тлумачень їх змісту, сутності і призначення. Важливим є з'ясування особливостей проектування адвент-календаря з урахуванням принципу побудови календаря зворотнього відліку часу, характеристики цільової аудиторії, стереотипних візуальних уявлень.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Вибір візуальних образів, які традиційно використовувалися в оформленні західних адвент-календарів, виходить із початкового завдання, яке мало вирішуватися впродовж періоду користування адвент-календарем (підтримка процесу виховання християнських чеснот в процесі очікування Різдва). Тому, образами, які часто використовувалися були: час (годинники, небесні тіла, спливаючі свічки, сутінки), сім'я, добробут (будинки, сімейне коло, сяючі вікна, дверцята, що відкриваються), атрибути свята (розваги, ялинки, янголи, пора року (ознаки зими).

З другої половини ХХ століття, після поширення традиції використання адвент-календарів в США (власне тут адвент-календар отримав різноманітні варіанти подарунків у наповненні в очікуванні свята: від іграшок до косметичних засобів, від чаю до алкогольних напоїв, від парфумів до книжок, від свічок до ювелірних виробів), поступово додалися альтернативні варіанти їх художнього оформлення з прагненням до мінімалістичних графічних рішень. Мінімалістичні графічні рішення зумовлено філософією прагматизму, що мала прихильників у середовищі графічних дизайнерів США. Проте практично без змін зберігся принцип побудови календаря зворотнього відліку часу.

У переважній більшості західних адвент-календарів відлік починається з 1 грудня, і розраховані вони на 24–25 днів (при проектуванні календаря відлік реалізовується через застосування дверцят, віконць, шухлядок відповідної кількості). Менша за чисельністю група адвент-календарів додатково обіймає адвент тиждень, тому вони мають 28 віконць. Найдовшим за часом використання є сучасний календар з лялькою «Барбі», який має 32 двері (для часового проміжку з 1 грудня до 1 січня). Але існує ще досить велика кількість варіацій використаного часового проміжку [2].

Початково основною цільовою аудиторією адвент-календарів були діти дошкільного, а далі молодшого шкільного віку (для них час є абстрактним значенням, його важко зрозуміти, адвент-календар став способом ілюстрування часу). Нині західні адвент-календаря звернені до різної аудиторії (за віком, статтю, інтересами), до різних культурних традицій (незаперечним фактом є те, що сучасними адвент-календарями користуються люди, не залежно від релігійної приналежності), тому при проектування обов'язково враховується цільова аудиторія, яка є потенційним споживачем цього об'єкта

дизайну і як наслідок – існує велика кількість пропозицій для різноманітних споживачів.

Адже виробники товарів і їх маркетологи прорахували, що доросла людина, не менше, ніж дитина, бажає відчувати позитивні емоції в очікуванні свята, відповідно, «дорослі» адвент-календарі також є затребуваними і часто є дорожчими у порівнянні з «дитячими». Ці зміни суттєво вплинули на дизайн адвент-календарів, оскільки виникла необхідність реалізувати додаткові характеристики: об'ємність упаковки (великі коробки з поділом на відділення й шухлядки), збереження цілісності наповнення (компонентів, виготовлених з крихких матеріалів, заповнених рідиною), дотримання умов реалізації (для наповнення, що має суттєво невеликі терміни реалізації).

Аналіз комплексної класифікації календарів [3] дозволяє дійти висновку, що сучасний український адвент-календар за описовими характеристиками можна вважати активним за характером взаємодії з користувачем об'єктом штучного середовища з інформативно-ігровою, декоративною і комунікативною функціями, що обіймає індикацію днів і додаткову інформацію, передбачає співвіднесення події з послідовністю дій і певного виду трансформацію (забарвлення, руйнування). Виокремлені функції впливають у проєктуванні на визначення форми і вибір графічного вирішення адвент-календаря.

Більшість сучасних українських адвент-календарів є аркушевидними і комплектними виданнями. Розрахункова кількість днів в них варіюється від 7 до 32 днів, але найчастіше стикаємося з проєктами, розрахованими на 31 день користування (на весь грудень). Іншими варіантами є 18 днів (з 15 грудня по 1 січня), 19 днів (розрахунок з 1 по 19 грудня, до дня святого Миколая), 21 день (три тижні до Нового року), 24–25 днів (розрахунок з 1 по 24–25 грудня, до Різдва) і довільна кількість днів в адвент-календарях конструкторах. Основою комплекту видання є плакат (на якому позначені всі дні періоду очікування у певній ритмічній структурі), який доповнюється наліпками як елементами маркування виконаних завдань (днів), бланками завдань, бланками листів від/до Діда Мороза, інструкціями тощо.

Сучасні українські адвент-календарі в переважній більшості мають більш вузьку цільову аудиторію (переважно – це діти дошкільного і молодшого шкільного віку), що висуває певні вимоги до ілюстрацій для адвент-календарів: чіткість, контрастність, впізнаваність, зображення мають бути яскравими, веселими, добрими і зрозумілими, з достатнім рівнем деталізації, що відповідає словесному опису і настрою [4]. Вибір ілюстрацій обумовлений необхідністю створення емоційного впливу на споживача-дитину, а також тими образами-символами, з якими пов'язаний період зимових свят і змістове навантаження адвент-календаря, тому зображення, що використовуються, часто мають усталене рішення. Це образи казкових персонажів (Дід Мороз, Снігурка), тварин (свійських і диких, зі святковими доповненнями), атрибутів зимових свят (подарунки, свічки, ялинки, прикраси) і загалом пори року (сніговики, санчата, рукавички, сніг, замети).

Зазначимо, що протягом останнього року з'явилися українські адвент-календарі з орієнтацією на: підлітків (з мапами – земними півкулями від

нідерландської ілюстраторки мап J. S. Evans [5]), на жіночу аудиторію (мультібрендовий адвент-календар з мініатюрами косметичних виробів від сервісу «WonderBox»), на широку аудиторію (адвент-календар з наповненням з маленьких шоколадних плиток від «SHOKOsmile»), але поки що їх кількість є незначною у порівнянні з аркушевими і комплекtnими виданнями.

ВИСНОВКИ

Існують певні особливості у проєктуванні сучасних адвент-календарів, які обумовлені географічними, культурними та історичними відмінностями. Сучасний український адвент-календар розглядається перш за все як календар очікування зимових свят (свята святого Миколая, Різдва, Нового року), а не виключно Різдва. Специфічні риси сучасних українських адвент-календарів мають прояв: у принципі побудови календаря зворотнього відліку часу (характерні розбіжності у датуванні й визначенні кількості днів, на які розраховані календарі), у виборі цільової аудиторії (спостерігається більша вікова обмеженість у порівнянні із західними аналогами), у стереотипізованих візуальних образах (обумовлених культурними традиціями і сталими уявленнями, проте їх можна вважати виразом самобутності).

ЛІТЕРАТУРА

1. Gajek E. Adventskalender: von den Anfängen bis zur Gegenwart. München: Süddeutscher Verlag, 1989. 136 p.
2. Fleske M. Kalender hat nicht immer 24 Türchen. URL: <https://www.volksstimme.de/lokal/genthin/geschichte-kalender-hat-nicht-immer-24-tuerchen/20181223/> (дата звернення: 04.03.2021).
3. Питель І. В. Комплексна класифікація календарів. *Наука як рушійна антикризова сила* : міжнар. конф., м. Київ, 29 бер. 2014 р. Київ: Центр наукових публікацій, 2014. С. 178–180.
4. Токар М. Художньо-естетичні особливості дитячої книжкової ілюстрації. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2018. Вип. 35. С. 220–233.
5. Радченко М. Квест-карта зимових свят для мандрівника, що вже навчився читати. Київ: Час майстрів, 2020.

BORYSOVA S.

FEATURES OF DESIGNING THE ADVENT CALENDAR AS A DESIGN OBJECT

The results of the analysis of the features of designing the Advent calendar as a loose-leaf or loose-leaf encased set are given. Advent calendar contains elements of counting down the time to key winter holidays (St. Nicholas Day, Christmas, New Year, depending on established traditions) and various additions for the organization of leisure activities, mainly intrafamily. The design of the Advent calendar should take into account not only the implementation of the original timing function, but also modern realities (characteristics of the target audience, stereotypical visual representations, symbolic load of colors, the prevailing graphic styles).

Key words: calendar, Advent calendar, design, loose-leaf edition, loose-leaf encased set.